

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/336/2020
Identifikačné číslo spisu:	1116213749
Dátum vydania rozhodnutia:	30.11.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:1116213749.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Nory Halmovej a sudcov JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Ing. Maria Dubaňa, v spore žalobcu S. J., bývajúceho v G., Ž. XXXX/X, zastúpeného LawService, s. r. o., so sídlom vo Zvolene, Stráž 223, proti žalovaným 1/ MH Invest, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Mlynské Nivy 44/a, IČO: 36 724 530, zastúpenému JUDr. Allanom Böhmom, Advokátska kancelária Böhm & Partners so sídlom v Bratislave, Jesenského 2, 2/ Z. Š., bývajúcemu v X., K. E. X, zastúpenému advokátskou kanceláriou BIZOŇ & PARTNERS, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Hviezdoslavovo námestie 25, o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 12C/43/2017, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Nitre z 8. júla 2020, sp. zn. 25Co/134/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie zamietla.

Žalovaným 1/ a 2/ priznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 28. januára 2019 č. k. 12C/43/2017-217 zamietol žalobu žalobcu, ktorou sa žalobca, po pripustení zmeny žaloby uznesením, domáhal voči žalovaným 1/ a 2/ určenia, že boli výlučnými vlastníckmi pozemku registra "C" v katastrálnom území X., obec X., okres Nitra s parcelným číslom XXXX - ostatné plochy o výmere 5146 m², ku dňu jeho vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení z 1. marca 2016 Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky, č. OU-NR-OVBP2-2016/009647-5 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy z 18. apríla 2016, č. 13937/2016/B624-SV/24702/To. Návrh žalobcu na prerušenie konania až do právoplatného skončenia veci vedenej na Okresnom súde Nitra sp. zn. 25C/483/2015 zamietol. Žalovaným 1/ a 2/ priznal náhradu trov konania každému v plnej výške, ktorú bol povinný žalovaným zaplatiť žalobca. Svoje rozhodnutie právne zdôvodnil ustanoveniami § 137, § 159, § 162 ods. 1, 3, § 228 ods. 1, 2, zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), § 46 ods. 1, § 123, § 132 ods. 1, § 133 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 6 ods. 6 zákona č. 282/2015 Z.z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o

nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim. Konštatoval, že žalobca nemal naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, pretože aj keby bol v konaní úspešný, neprinieslo by to žiadnu zmenu v právnom stave ohľadne predmetnej nehnuteľnosti, či strán sporu, vzhľadom k tomu, že došlo k vyvlastneniu nehnuteľností. Nehnuteľnosť bola vyvlastnená rozhodnutím vyvlastňovacieho orgánu. Ako vlastník nehnuteľnosti bola v katastri evidovaná spoločnosť MH Invest, s.r.o. Nadobudnutie vlastníctva vyvlastnením je osobitný druh nadobudnutia vlastníctva, ktoré nie je odvodené od práv právneho predchodcu, jedná sa o originálne nadobudnutie vlastníckeho práva. Navyše žalobca nemal naliehavý právny záujem na podaní žaloby ani z dôvodu uplatňovania si náhrady za vyvlastnenie, čo bol v podstate jeho cieľ, aby mu bola vyplatená náhrada a nemal záujem o spochybňovanie vlastníckeho práva žalovaného 1/. Nestotožnil sa s tvrdením žalobcu, podľa ktorého nebolo možné podať žalobu o plnenie. Naliehavý právny záujem nebol daný aj vzhľadom na to, že podľa § 137 písm. c/ CSP súd rozhoduje, či tu právo je alebo nie je a nie do minulosti o tom, či tu právo bolo alebo nebolo. Nestotožnil s námietkou litispendencie žalovaného 1/ dôvodiac, že hoci na Okresnom súde Nitra prebiehalo pod sp. zn. 25C/483/2015 konanie o určení vlastníckeho práva k totožnej nehnuteľnosti medzi žalobcom Z. Š. a žalovaným S. J., pričom žaloba bola súdu doručená dňa 4. septembra 2015, ale neboli splnené znaky totožnej veci, ktorými sú rovnaký premet konania, rovnaké skutkové okolnosti a rovnaké strany sporu. Ak nie je splnený čo len jeden znak, nejde o tú istú vec (rozhodnutie NS SR sp. zn. 5Cdo/77/2009). Vo veciach sp. zn. 12C/43/2017 a sp. zn. 25C/483/2015 je rozdiel v stranách sporu, keď v konaní sp. zn. 25C/483/2015 sú strany sporu len Z. Š. a S. J. a v konaní sp. zn. 12C/43/2017 je okrem nich aj ďalšia strana sporu MH Invest, s r.o., okrem nie sú splnené ani totožnosť predmetu konania, teda totožnosť nároku uplatneného z rovnakého skutkového základu či skutkového deja, pretože každá strana sporu odvodzuje svoj nárok z iných skutkových okolností a iných právnych dôvodov. Pre nedostatok naliehavého právneho záujmu zamietol aj návrh žalobcu na prerušenie konania, pretože výsledok konania vedeného na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 25C/483/2015 nezmení záver, že žalobca nemá na podanej žalobe naliehavý právny záujem. Okrem toho neboli splnené podmienky na prerušenie konania podľa § 162 a § 164 CSP, pretože žiadne otázky, ktoré by nebolo možné riešiť v tomto konaní, neboli riešené v konaní sp. zn. 25C/483/2015, v ktorom sa neriešila otázka, ktorá mohla mať význam pre rozhodnutie súdu. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP, tak že žalovaným 1/ a 2/ priznal náhradu trov konania v celom rozsahu, pretože mali plný úspech.

2. Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 8. júla 2020 sp. zn. 25Co/134/2019 rozsudok súdu prvej inštancie vo vzťahu k zamietnutej žalobe potvrdil, odvolanie vo vzťahu k zamietnutému návrhu na prerušenie konania odmietol a žalovaným 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania, každému v rozsahu 100 %. Odvolací súd sa stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie uvedenými v napadnutom rozsudku. S poukazom na ustanovenia § 137 písm. c/, § 386 písm. c/, § 387 ods. 1, ods. 3 CSP konštatoval, že sa stotožnil s názorom súdu prvej inštancie o nepreukázaní naliehavého právneho záujmu žalobcu na danom určení. Uviedol, že formuláciu petitu na určení, či tu právo je alebo nie je potrebné formulovať tak, aby bolo zrejmé, že súd má určiť aktuálny stav (v prítomnom čase). Nie je prípustné určovať práva v minulosti, ak tieto práva zanikli. Uviedol, že naliehavý právny záujem na danom určení nemôže byť v danom prípade daný, pretože by nedošlo k zmene vlastníka (žalovaného 1/ nadobúdajúceho vlastnícke právo vyvlastnením), ktorý je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva. Žalobca sa tohto určenia ani nedomáhal, pretože žiadal určiť vlastnícke právo iba ku dňu vyvlastnenia. Ku dňu vyvlastnenia bol ich vlastníkom, jemu boli nehnuteľnosti vyvlastnené. Z obsahu žaloby, všetkých jeho vyjadrení vyplývalo, že žalobu podal len z dôvodu vyplatenia náhrady za vyvlastnený pozemok, ktorá bola uložená do úschovy Slovenskému pozemkovému fondu a jej vyplatenie si nárokoval z dôvodu uplatnenia nároku na vyplatenie žalovaným 2/. Odvolací súd zistil, že Krajský súd v Nitre v uznesení z 3. marca 2020 č. k. 12Co/46/2019-232 dospel k záveru, podľa ktorého pokiaľ by žalobcovi rozsudok súdu určujúci vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam v čase vyvlastnenia umožnil domôcť sa jeho práv, t.j. vyplatenia náhrady za vyvlastnenie titulom vlastníctva k vyvlastnenej nehnuteľnosti v konaní o úschove, bol by daný aj jeho naliehavý právny záujem na takomto určení. Pritom v danom prípade nešlo o určení vlastníckeho práva do minulosti a žalobca sa ani nedožadoval toho, aby bol zapísaný na list vlastníctva ako aktuálny vlastník vyvlastnenej nehnuteľnosti. Snažil sa len dosiahnuť, aby jemu ako vlastníkovi vyvlastneného pozemku (podľa jeho tvrdenia) bola vyplatená vyvlastňovacia náhrada. Dôvodom zloženia

vyvlastňovacej náhrady do úschovy bolo práve toto prebiehajúce súdne konanie, účelom ktorého bolo v končenom dôsledku určiť, komu má byť vyplatená náhrada za vyvlastnenie pozemku, pretože za súčasného stavu by do úvahy prichádzali dva subjekty. Na rozdiel od veci sp. zn. 12Co/46/2019, v ktorej zo skutkových okolností vyplývalo, že v čase vyvlastnenia žalobca nebol vlastníkom vyvlastňovanej nehnuteľnosti, sú v danej veci skutkové okolnosti odlišné. V tomto smere odvolací súd poukázal, že žalobca bol vlastníkom predmetného pozemku v čase vyvlastnenia. Navyše nešlo o zloženie vyvlastňovacej náhrady do súdnej úschovy podľa zákona č. 282/2015 Z.z. o vyvlastňovaní pozemkov a stavieb a o nútenom obmedzení vlastníckeho práva k nim, ale o vyvlastnenie podľa zákona č. 50/1976 Zb. (Stavebný zákon). Náhrada za vyvlastnenie bola odovzdaná Slovenskému pozemkovému fondu podľa § 111 ods. 4 Stavebného zákona, ktorému bola uložená povinnosť túto náhradu vyplatiť tomu, o kom bude právoplatne rozhodnuté, že bol v čase vydania rozhodnutia o vyvlastnení vlastníkom pozemku. Z rozhodnutia o vyvlastnení jednoznačne vyplývalo, že súdne konanie, ktorého výsledok bude rozhodujúci pre vyplatenie náhrady za vyvlastnenie v danej veci bolo konanie vedené na Okresnom súde Nitra pod sp. zn. 25C/483/2015. Z uvedených dôvodov v danej veci žalobca nemal naliehavý právny záujem na určení, že bol vlastníkom sporného pozemku v čase vyvlastnenia. Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie vo vzťahu k zamietnutej žalobe podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdil. Odvolanie žalobcu vo vzťahu k zamietnutému návrhu na prerušenie konania podľa § 386 písm. c/ CSP odmietol. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 1 a § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP. K vade konania podľa § 420 písm. f/ CSP uviedol, že spočíva v nedostatku riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia a arbitrárneho záveru, že v rozsudkoch súdov nižšej inštancie sa nachádzajú len všeobecné konštatovania bez akéhokoľvek posúdenia skutkových okolností prejednávaneho prípadu. Rozhodnutie je podľa jeho názoru v rozpore so zásadou zákazu odmietnutia spravodlivosti (*denegatio iustitiae*). Konštatoval, že ustanovenia procesného predpisu musia byť vykladané v súlade s účelom práva na spravodlivé súdne konanie, pričom by súd mal dbať na materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov. Ďalej namietal, že názor prvoinštančného súdu, že žalobou sa možno domáhať podľa § 137 písm. c/ CSP len či tu právo je alebo nie je, a nie o tom či tu právo bolo alebo nebolo, je nesprávny, nakoľko súdna prax pripúšťa napr. žaloby o určenie, či vec patrí (patrila) do vlastníctva poručiteľa. V tejto súvislosti uviedol, že žalobca síce bol zapísaný na liste vlastníctva, ale toto jeho vlastnícke právo nebolo rešpektované z dôvodu jeho spochybnenia - náhrada nebola vyplatená jemu, ani žalovanému 2/, ale bola vložená do úschovy Slovenského pozemkového fondu. Z toho dôvodu podľa jeho názoru nemôže obstať, že žalobca nemá naliehavý právny záujem, lebo sporná nehnuteľnosť bola vyvlastnená práve jemu. V dôsledku nesprávneho právneho záveru o nedostatku naliehavého právneho záujmu bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces. K nesprávne právnemu posúdeniu uviedol, že v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená otázka „Či naliehavý právny záujem nenahrádza pasívnu vecnú legitimáciu ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému“. Argumentoval, že v obdobných veciach prebieha na Okresnom súde v Nitre viacero súdnych konaní, kde došlo k vyvlastneniu a uloženiu finančných prostriedkov do depozitu. Otázka naliehavého právneho záujmu a pasívnej legitimácie je Okresným súdom v Nitre posudzovaná odlišne. Dovolateľ žiadal napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušiť a priznať mu náhradu dovolacieho konania v celom rozsahu. Zároveň žiadal odložiť právoplatnosť rozsudku odvolacieho súdu v spojení s rozsudkom prvoinštančného súdu do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní žalobcu.

4. Žalovaný 1/ sa k podanému dovolaniu vyjadril, že žiada dovolací súd aby podané dovolanie v zmysle § 447 písm. f/ CSP ako neprípustné odmietol a priznal žalovanému 1/ náhradu trov dovolacieho konania, alternatívne, aby dovolanie v zmysle § 448 CSP ako bezdôvodné zamietol a priznal žalovanému 1/ náhradu trov dovolacieho konania.

5. Žalovaný 2/ sa k podanému dovolaniu vyjadril a uviedol, aby dovolací súd v zmysle § 448 CSP v spojení s ustanovením § 451 ods. 1 CSP dovolanie ako nedôvodné zamietol a zároveň si voči žalobcovi

uplatnil náhradu trov dovolacieho konania.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolačný súd“ resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, ale nedôvodné.

7. Posúdením návrhu dovolateľa o odklad právoplatnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia najvyšší súd nezistil splnenie podmienok pre vyhovieť návrhu v zmysle ustanovenia § 444 ods. 2 CSP, a preto v súlade s ustálenou praxou tohto súdu o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domáť sa na oprávnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011).

9. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

10. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

11. Podľa § 420 písm. f/ CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sú nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

12. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

13. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

14. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáť sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

16. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (sp. zn. II. ÚS 559/2018, sp. zn. III. ÚS 47/2019, sp. zn. 4Cdo/140/2019 alebo sp. zn. 4/Cdo/120/2019).

17. Dovolateľ vyvodzujúci prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP namietal arbitrárny, nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, bez akéhokoľvek posúdenia skutkových okolností, ako aj zjavné neodôvodnenie napadnutého rozhodnutia.

18. Pod nesprávnym procesným postupom súdu treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa znemožnila strane realizácia tých procesných práv, ktoré majú slúžiť na ochranu a obranu jeho práv a záujmov v tom-ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia bude znamenať nespravodlivý súdny proces. Pri posudzovaní namietaného nesprávneho procesného postupu, ktorý spočíva v tom, že strane bolo znemožnené uskutočňovať jej patriace procesné práva, je nevyhnutné posudzovať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietat alebo zvrátiť nesprávny postup súdu. V tejto súvislosti považuje dovolací súd za potrebné poznamenať, že odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia nemusí dať odpoveď na všetky odvolacie námietky uvedené v odvolaní, ale len na tie, ktoré majú pre rozhodnutie o odvolaní podstatný význam, ktoré zostali sporné, alebo na ktoré považuje odvolací súd za nevyhnutné dať odpoveď z hľadiska doplnenia dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie (sp. zn. II. ÚS 78/05). Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (sp. zn. I. ÚS 188/06).

19. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 383/06).

20. V danom prípade dovolací súd dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spĺňa náležitosti odôvodnenia rozhodnutia (§ 393 ods. 2 v spojení s § 220 ods. 2 CSP), a preto ho nemožno považovať za nepreskúmateľné, neodôvodnené, či zjavne arbitrárne (svojvoľné). Odôvodnenie rozsudku zodpovedá základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia rozhodnutia. Súslednosti jednotlivých častí odôvodnenia a ich obsahové (materiálne) náplne zakladajú súhrnne ich zrozumiteľnosť aj všeobecnú interpretačnú presvedčivosť. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné, logické a presvedčivé, premisy v ňom zvolené, aj závery, ku ktorým na ich základe dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť. Z odôvodnenia rozhodnutí súdov (oboch) nižších inštancií je zrejmé, z akých skutkových zistení a právnych úvah vychádzali, keď dospeli k záveru o nedôvodnosti uplatneného nároku žalobcu (po pripustení zmeny žaloby) na určenie, že žalobca bol podielovým spoluvlastníkom pozemkov registra "C" v katastrálnom území X.F., obec X., okres J. s parcelným číslom XXXX - ostatné plochy o výmere 5146 m², ku dňu jeho vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení z 1. marca 2016 Okresného úradu Nitra, odbor výstavby a bytovej politiky, č. OU-NR-OVBP2-2016/009647-5 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky, odbor štátnej stavebnej správy z 18. apríla 2016, č. 13937/2016/B624-SV/24702/To. Odvolací súd náležite objasnil, z akého dôvodu žalobca nemal naliehavý právny záujem na určení, že bol vlastníkom nehnuteľností ku dňu ich vyvlastnenia. Uviedol, že „Naliehavý právny záujem žalobcu na určení práva je daný vždy, ak zo zápisu vo verejnom registri vyplýva, že tvrdené právo patrí žalovanému. Preukazovanie naliehavého právneho záujmu je preto v týchto prípadoch bezproblémové. Určovací žaloba môže byť v tomto prípade prostriedkom

ochrany porušeného (nielen ohrozeného) práva“ (M. Števček a spol., Civilný sporový poriadok, komentár, nakladateľstvo C. H. Beck, rok 2016, komentár k § 137). Súdna prax do 30. júna 2016 považovala za určovaciu žalobu v zmysle § 80 písm. c/ OSP aj žalobu o určenie (spolu) vlastníckeho práva. Právny záujem, ktorý bol podmienkou procesnej prípustnosti takejto žaloby, musel byť naliehavý. Pri skúmaní existencie tohto záujmu išlo o posúdenie procesnej otázky, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany žalobcovho práva. Nedostatok naliehavého právneho záujmu „predstavuje samostatný a prvoradý dôvod, pre ktorý určovacia žaloba nemôže obstať, a ktorý sám osebe a bez ďalšieho vedie k zamietnutiu žaloby“ (podobne rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/98/2004, 1Cdo/91/2006, 3Cdo/240/2006, 1Cdo/13/2010, 3Cdo/56/2011). Ak všeobecný súd dospeje k záveru, podľa ktorého naliehavý právny záujem nie je daný, vecnou stránkou podaného určovacieho návrhu sa už ďalej nezaobera (II. ÚS 137/08). Ďalej odvolací súd poukazuje na rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. septembra 2016 sp. zn. 5Cdo/548/2015 publikovaný pod R 22/2017, ktorého právna veta znie „Naliehavý právny záujem v zmysle § 80 písm. c/ Občianskeho súdneho poriadku (§ 137 písm. c/ CSP) nie je daný, ak sa petit žaloby, jej skutkové tvrdenia a právne hodnotenie neviažu na odstránenie konkrétnej spornosti žalobcom uplatneného práva. Naliehavý právny záujem na danom určení nemôže byť v danom prípade daný, pretože by nedošlo k zmene vlastníka, žalovaného 1/ nadobúdajúceho vlastnícke právo vyvlastnením, ktorý je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva. Žalobca sa tohto určenia ani nedomáhal, pretože žiadal určiť vlastnícke právo iba ku dňu vyvlastnenia. Ku dňu vyvlastnenia však žalobca bol vlastníkom predmetnej nehnuteľnosti, čo tvrdil aj v žalobe a vyplývalo to aj z rozhodnutia o vyvlastnení. Z obsahu žaloby a všetkých vyjadrení žalobcu vyplýva, že žalobu podal len z dôvodu vyplatenia náhrady za vyvlastnený pozemok, ktorá bola uložená do úschovy Slovenského pozemkového fondu a jej vyplatenie si uplatnil aj žalovaný 2/. Odvolací súd, zhodne so súdom prvej inštancie, dospel k záveru, že žalobca nemá naliehavý právny záujem na požadovanom určení.

21. So zreteľom na uvedené možno konštatovať, že odvolací súd pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov neopomenul vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností, či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo, a je zrejmé, ako a z akých dôvodov meritorne vo veci samej rozhodol. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) spĺňa požiadavky zákonného ustanovenia § 393 CSP týkajúceho sa náležitostí odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Za procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že žalobca sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jej predstáv. Samotná skutočnosť, že dovolateľ so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení rozhodnutí súdov oboch nižších inštancií nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f/ CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ním predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jeho vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 98/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

22. Keďže dovolací súd dospel k záveru, že žalobca neopodstatnene namieta, že mu odvolací súd nesprávnym procesným postupom znemožnil uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP), pristúpil k posúdeniu dovolania žalobcu aj z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

23. V zmysle § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Výpočet dôvodov uvedených v § 421 ods. 1 CSP je taxatívny. Všetky dôvody prípustnosti dovolania, ktoré nie sú vymenované v tomto ustanovení, sa vzťahujú

výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu. Táto otázka má byť vymedzená tak, aby odpoveď na ňu priniesla vyriešenie právneho problému, a zároveň aby jej právne posúdenie odvolacím súdom prinieslo všeobecné riešenie tej istej typovej právnej situácie.

24. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, dovolateľ namieta nesprávne právne posúdenie nedostatku pasívnej vecnej legitímácie žalobcu v spore, ako aj posúdenie (ne)existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe. Bolo potrebné sa vysporiadať s takou skutkovou situáciou, ak je v katastri zapísaná poznámka o prebiehajúcom konaní v zmysle § 228 ods. 2 CSP, ktoré rozširuje právnu záväznosť aj na ďalšie subjekty, pretože hlavným argumentom pre označenie subjektov zapísaných v katastri je tá skutočnosť, aby bolo rozhodnutie voči ním záväzné. Podľa názoru žalobcu dosiaľ nebola riešená ani otázka, či „naliehavý právny záujem nenahrádza pasívnu vecnú legitímáciu, ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému“.

25. Dovolací súd je viazaný iba vymedzením dovolacieho dôvodu a právnou otázkou, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie však už určením, pod ktorý prípad prípustnosti riešenia (§ 421) táto otázka spadá. Takéto riešenie významovo nespadá pod vymedzenie dovolacieho dôvodu (§ 432 ods. 2 CSP).

26. Vo vzťahu k ustanoveniu § 228 ods. 2 CSP je dovolací súd toho názoru, že poznámka o prebiehajúcom konaní síce pôsobí aj voči neskorším nadobúdateľom nehnuteľností a prioritne má upozorňovať na to, že v prebiehajúcom konaní môže byť určené vlastnícke právo osoby, ktorá si dala poznámku zapísať a prípadné pozitívne rozhodnutie sa bude vzťahovať aj na neskorších vlastníkov; v tomto konaní však žalobca nežiada dosiahnutie zápisu jeho osoby do katastra nehnuteľností ako vlastníka, ale po pripustení zmeny žaloby naliehavý právny záujem odôvodňoval rozhodnutím o vyvlastnení pozemku a jeho nároku na vyplatenie náhrady za vyvlastnenie. Platí pritom, že poznámka má význam iba vtedy, ak dôjde na základe rozhodnutia k zápisu nového vlastníka do katastra nehnuteľností. Za predpokladu, že žalobca nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem, potom podľa ustálenej judikatúry nie je potrebné sa ani vecou samou zaoberať.

27. Dovolací súd na základe ním vykonaného prieskumu v databáze rozhodnutí najvyššieho súdu („iura novit curia“ I. ÚS 51/2020, III. ÚS 289/2017) zistil, že dovolateľom nastolená otázka ohľadne vzájomného vzťahu naliehavého právneho záujmu a vecnej legitímácie dovolacím súdom už riešená bola v mnohých rozhodnutiach. Súdna prax sa ustálila jednoznačne v názore, že naliehavý právny záujem a vecná legitímácia sú úzko prepojené, ale zároveň sa jedná o dve rôzne podmienky úspešnosti určovacích žalôb.

28. Podmienkou procesnej prípustnosti určovacej žaloby je právny záujem na požadovanom určení, na skúmaní ktorého súdy nižších inštancií založili svoje rozhodnutie. Právny záujem procesnej prípustnosti určovacej žaloby musí byť naliehavý. Žalobca má naliehavý právny záujem na určení, či tu právo je, alebo nie je vtedy, ak je tvrdené právo neisté alebo ohrozené za predpokladu, že vyhovujúcim určovacím rozsudkom možno túto neistotu alebo ohrozenie odstrániť (R 17/1972).

29. Pri skúmaní existencie naliehavého právneho záujmu ide o posúdenie, či podaná žaloba je vhodný (účinný a správne zvolený) procesný nástroj ochrany práva žalobcu, či sa ňou môže dosiahnuť odstránenie spornosti práva. Procesná povinnosť preukázať, že v čase rozhodovania súdu je naliehavý právny záujem na určení právneho vzťahu alebo práva, zaťažuje toho, kto sa tohto určenia domáha (žalobcu). Pokiaľ chce žalobca osvedčiť svoj naliehavý právny záujem, musí na jednej strane poukázať na určité skutkové okolnosti vedúce k sporu medzi stranami a k potrebe určiť súdom, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, na druhej strane vysvetliť, že práve podaná žaloba je procesne vhodným nástrojom, ktorý rieši (odstraňuje neistotu vzťahu sporových strán alebo vytvára pevný základ pre jeho usporiadanie). Rešpektujúc zásadu hospodárnosti konania sa súd musí zaoberať otázkou existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe už po začatí konania, pričom naliehavý právny záujem na požadovanom určení musí byť daný aj v čase rozhodovania (napr. rozhodnutia

najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/264/2007, 5Cdo/31/2011, 4Cdo/111/2008).

30. Naliehavý právny záujem nie je daný, ak sa petit žaloby, jej skutkové tvrdenia a právne hodnotenie neviažu na odstránenie konkrétnej spornosti žalobcom uplatneného práva (R 22/2017).

31. Vecnou legitímáciou sa rozumie stav vyplývajúci z hmotného práva. Vecne legitimovaným je ten, kto je subjektom hmotnoprávneho vzťahu, o ktorom sa v procese rozhoduje. Všeobecne možno uviesť, že vecnou legitímáciou treba rozumieť stav vyplývajúci z hmotného práva, kedy jeden účastník občianskeho súdneho konania (navrhovateľ) je subjektom hmotnoprávneho oprávnenia, o ktoré v konaní ide (je aktívne vecne legitimovaný) a účastník na opačnej procesnej strane (odporca) je subjektom hmotnoprávnej povinnosti (je pasívne vecne legitimovaný). V konaní o určenie, či tu právny vzťah alebo právo, je či nie je, má vecnú legitímáciu ten, kto je účastníkom právneho vzťahu alebo práva, o ktoré v konaní ide, alebo ten, koho právnej sféry sa sporný právny vzťah alebo spoločné právo týka. Vecnú legitímáciu v konaní o určenie, či tu právny vzťah alebo právo je či nie je, nemajú výlučne len tí, ktorí sú účastníkmi sporného vzťahu alebo práva; prípustné je tiež určenie právneho vzťahu alebo práva, ktorých sa navrhovateľ z hľadiska hmotného práva nezúčastnil, ak sa takto právny vzťah alebo právo dotýka jeho právnej sféry a ním požadované určenie preto môže ovplyvniť jeho právne postavenie (sp. zn. 3Cdo/51/2009).

31.1. Pasívne legitimovanou stranou v spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti je ten, kto je zapísaný v katastri nehnuteľností ako vlastník, ak sa nepreukáže opak (§ 70 ods. 1 Katastrálneho zákona). Súd nižších inštancií (nad rámec konštatovania, že naliehavý právny záujem na požadovanom určení nie je daný) zhodne dospeli k právnomu záveru, že žalobca, keďže v čase vyvlastnenia nebol vlastníkom nehnuteľnosti, nie je v konaní ani pasívne vecne legitimovaný.

31.2. Odvolací súd však v rozsiahlom odôvodnení napadnutého rozsudku akcentoval, že primárnym dôvodom zamietnutia žaloby v prejednávanej veci bol nedostatok naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení na strane žalobcu (ako to zistil aj súd prvej inštancie), s odôvodnením, že žalobcom požadované určenie by nemalo vplyv na zmenu aktuálne zapísaného vlastníka predmetných nehnuteľností, pretože žalobca sa tohto určenia nedomáhal a žiadal určiť vlastnícke právo iba ku dňu vyvlastnenia. Vychádzal z toho, že aktuálne evidovaný vlastník predmetné nehnuteľnosti nadobudol vyvlastnením v zmysle zákona č. 282/2015 Z.z. a nie je právnym nástupcom žalovanej, z čoho náležitým spôsobom vyvodil, že samotný petit žaloby sa neviaže na odstránenie konkrétnej spornosti žalobcom uplatňovaného práva. Z uvedeného dôvodu - keďže žalobcom požadované určenie podľa zmenenej žaloby nemôže ovplyvniť jeho právne postavenie v spore - sa javí prinajmenšom ako absurdná dovolateľom nastolená otázka, či naliehavý právny záujem nenahrádza pasívnu vecnú legitímáciu, ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému. Dovolateľ bez zjavnej logickej spojitosti s konštatovaním súdov o nedostatku naliehavého právneho záujmu na ním požadovanom určení, teda s tým, čo bolo rozhodujúce pre právne posúdenie sporu, sa v dovolaní venoval otázke posudzovania toho, že ak existuje naliehavý právny záujem proti označenému žalovanému, či tento nahrádza jeho (chýbajúcu) pasívnu vecnú legitímáciu. Takto nastolená právna otázka nezakladá žiadnu opodstatnenosť racionálnej právnej argumentácie v dovolacom konaní a nie je spôsobilá byť podkladom pre vyslovenie prípustnosti dovolania žalobcu podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP a príp. nesprávosti právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

32. V danom prípade v pomeroch medzi žalobcom a žalovanými 1/ a 2/ neexistuje spornosť vlastníckeho práva, a preto vo vzťahu k žalovaným 1/ a 2/ žalobca nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Ak sa zamietajú žaloba pre nedostatok naliehavého právneho záujmu, je vylúčené súčasne sa zaoberať žalobou vo veci samej (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/26/07, 1Cdo/91/06, 2Cdo/231/07). Z uvedeného teda vyplýva, že otázka potreby skúmania naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení, na vyriešení ktorej založil rozhodnutie odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie je otázkou, ktorá bola dovolacím súdom opakovane riešená (sp. zn. 8Cdo/156/2018, 4Cdo/134/2020). Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/134/2020, ktorý bol vydaný v obdobnej právnej veci, prešiel testom ústavnosti (sp. zn. III. ÚS 117/2022), keď Ústavný súd

Slovenskej republiky v konaní o ústavnej sťažnosti uviedol, že zamietnutie sťažovateľovej žaloby neprestavovalo odopretie spravodlivosti v podobe neochoty súdov konajúcich o jeho určovacej žalobe zaoberať sa zodpovedajúcou vecnou argumentáciou a zaujal k nej decízne stanovisko že „... zamietnutie sťažovateľovej určovacej žaloby nie je záverom o tom, že mu nesvedčí právo na vyplatenie náhrady za vyvlastnenie, ale len dôsledkom toho, že sťažovateľ na presadzovanie tohto svojho hmotného práva zvolil neadekvátnu procesnú formu- žalobu o určenie vlastníckeho práva k dotknutej nehnuteľnosti.“ (....) „Pri vysporiadaní sa s neprávym právnym posúdením veci najvyšší súd sťažovateľovi zrozumiteľne vysvetlil rozdiel medzi podmienkou pasívnej vecnej legitímácie a naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe. Odkázal na vlastné rozhodnutia dokumentujúce ustálenú judikatúru v predmetnej otázke (body 31.-33. napadnutého rozsudku). Následne podčiarkol rozhodné okolnosti sťažovateľovej veci (body 34., 35. a 38. napadnutého rozsudku) a vyvodil záver, podľa ktorého odvolací súd rozhodoval o otázke, ktoré je stabilizovane judikovaná najvyšším súdom, a súčasne predmetnú právnu otázku (nedostatok naliehavého právneho záujmu a nedostatok pasívnej vecnej legitímácie) posúdil správne.“

33. Dovolací súd preto konštatuje, že otázka nastolená žalobcom bola už zodpovedaná a odvolací súd rozhodol v súlade so zaužívanou praxou najvyšších súdnych autorít. Vzhľadom na uvedené, dovolací súd dospel k záveru, že pri právnom posúdení žalobcom vymedzenej právnej otázky nedošlo ani k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ CSP).

34. Z uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že podané dovolanie nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP).

35. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP tak, že v súlade so zásadou úspechu strany v dovolacom konaní (§ 255 ods. 1 CSP) uložil žalobcovi povinnosť zaplatiť náhradu trov dovolacieho konania žalovaným 1/ a 2/ v plnom rozsahu. O výške náhrady rozhodne súd prvej inštancie samostatným rozhodnutím po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí (§ 262 ods. 2 CSP).

36. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.